

2 INTEGROVANÁ OPTIKA

Dr.h.c. Prof. Ing. RNDr. Ján Turán, DrSc.

2 Úvod

- **Integrovaná optika-**

Technológia vytvárania kompaktných optoelektronických systémov, tvorených väčším počtom mikrominiaturných optických, či elektronických prvkov

- **Výhodné vlastnosti**

- **Malý budiaci výkon**
- **Kompaktná konštrukcia**
- **Nízka cena**
- **Väčšia rýchlosť**
- **Veľmi veľká šírka pásma**
- **Necitlivosť na elektromagnetické rušenie**
- **Stabilita vlastností parametrov**
- **Vysoká spoľahlivosť**

- **Optické integrované obvody**

- **Planárne integrované obvody** - technológia tenkých vrstiev
- **Objemovo usporiadané integrované obvody** - epitaxné, resp. difúzne procesy
- **Hybridné integrované obvody** - združujú niekoľko technológií a usporiadaní IO

2.1 PLANÁRNE OPTICKÉ VLNOVODY

- **Svetlovodové štruktúry** - vlnovodové štruktúry - vytvorené na rovinnej podložke
- **Vedený vid**
  - Homogénna dielektrická vrstva
  - Nehomogénna vrstva
- **Planárny vlnovod** - $n_1 > n_2 > n_3$
Často - $n_3 = n_0 = 1$
  - **Priestorové vidy**
  - **Substrátové vidy**
  - **Vedené vlny**

Vid s vidovým číslom m sa pri vlnovej dĺžke λ šíri len vtedy, ak je splnená nerovnosť

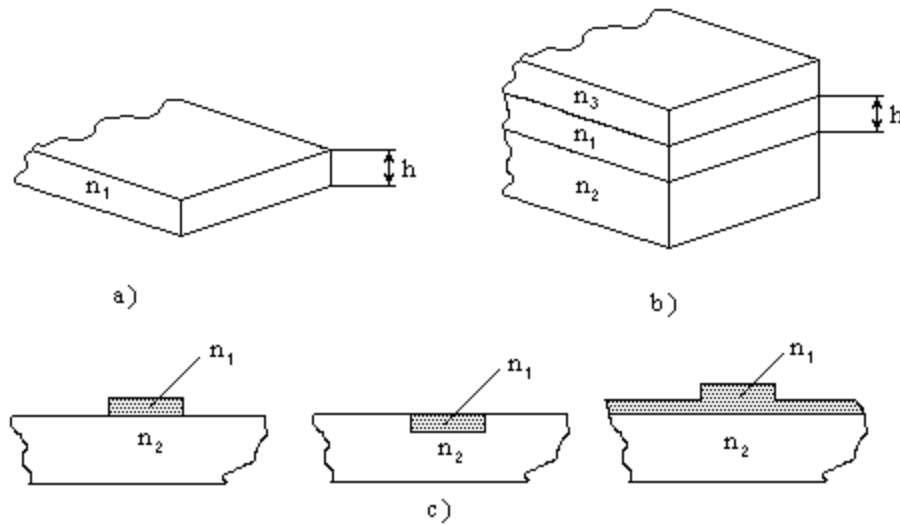
$$h \geq \frac{\left(m + \frac{1}{2}\right) \lambda}{2\sqrt{n_1^2 - n_2^2}} \quad (2.1.1)$$

Uvažujeme

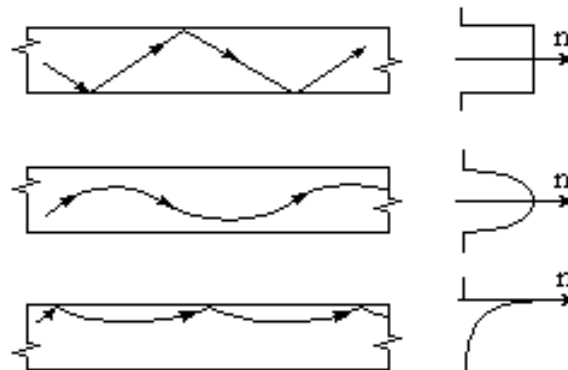
$$n_1 = 1,6$$

$$n_2 = 1,5$$

$$0,45\lambda \leq h \leq 1,35\lambda \quad (2.1.2)$$

Obr. 2.1 Dielektrická vrstva v homogénnom, nehomogénnom dielektrickom prostredí a štruktúra planárnych vlnododov.

Obr. 2.2 Planárne vlnododové štruktúry.

- **Efektívna výška** vlnovodovej vrstvy

$$H_{ef} = h + x_2 + x_3 \quad (2.1.3)$$

x_2 a x_3 sú hĺbky prieniku **evanescentného poľa** do podložky a pokrytia

- **Normovaná efektívna hrúbka**

$$H = kh_{ef} \sqrt{n_1^2 - n_2^2} \quad k = 2\pi/\lambda \text{ je vlnové číslo} \quad (2.1.4)$$

- **Normovaná frekvencia**

$$(2.1.5)$$

Miera asymetrie

$$v = kh \sqrt{n_1^2 - n_2^2} \quad (2.1.6)$$

Minimálna efektívna hrúbka pre veľmi asymetrický vlnovod ($a = \infty$) je

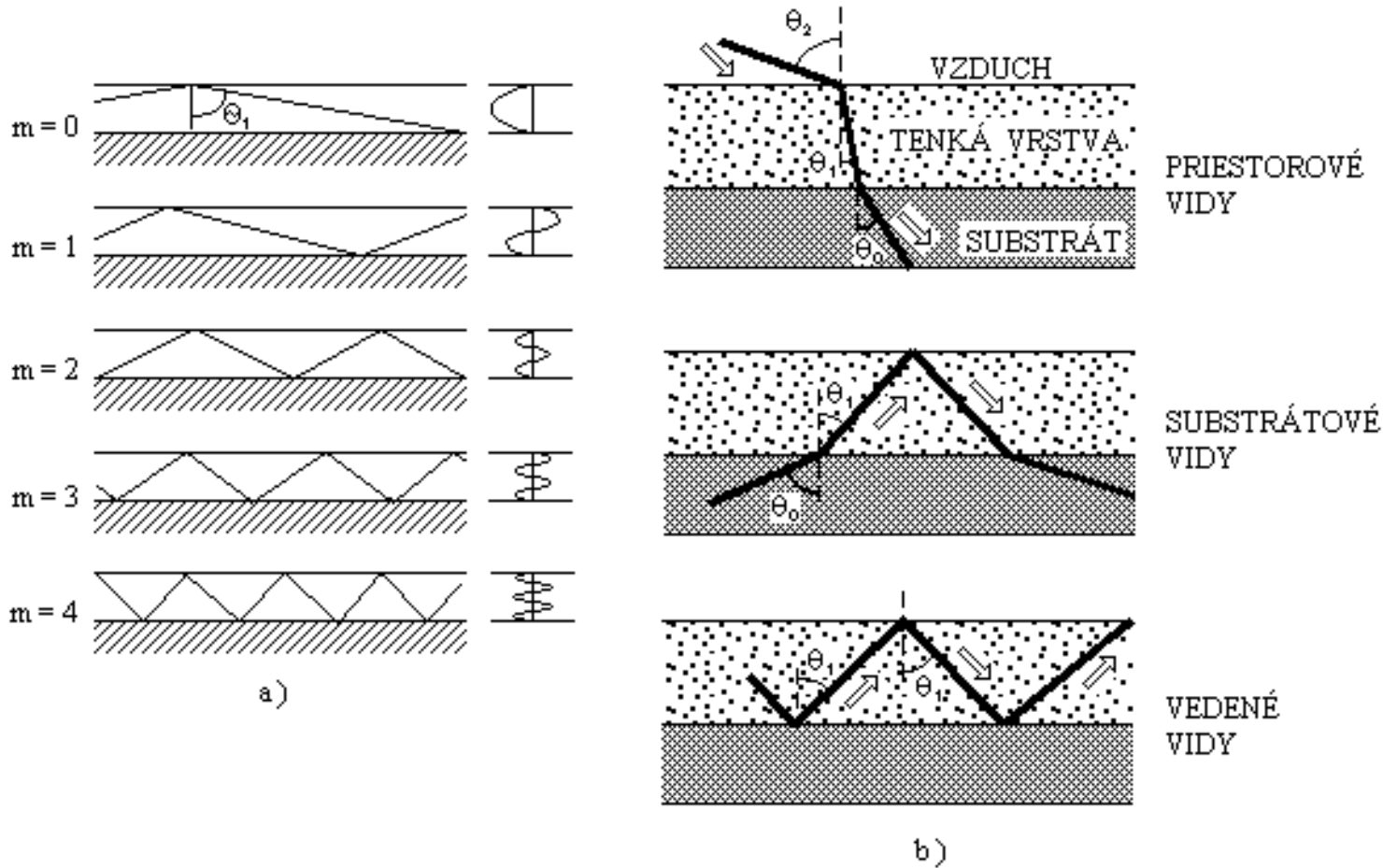
$$h_{min} = 4,4 \text{ pre } v = 2,55$$

$$a = \frac{n_2^2 - n_3^2}{n_1^2 - n_2^2} \quad (2.1.7)$$

Ak $n_1 = 1,6$ a $n_2 = 1,5$, potom je minimálna efektívna hrúbka vlnovodovej vrstvy

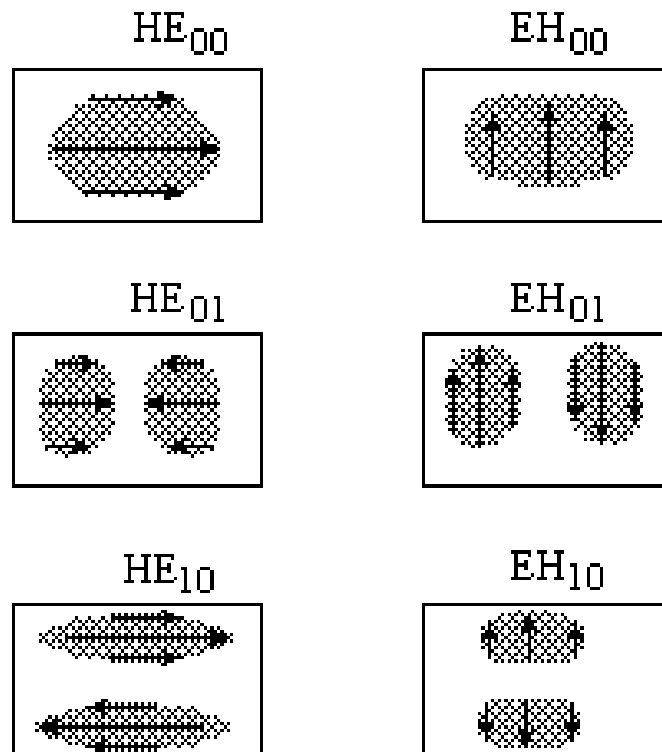
$$(h_{ef})_{min} = \frac{4,4}{k \sqrt{n_1^2 - n_2^2}} = \frac{0,7\lambda}{\sqrt{n_1^2 - n_2^2}} \quad (2.1.8)$$

$$(h_{ef})_{min} = 1,26\lambda \quad (2.1.9)$$

Obr. 2.3 Vznik vedených vidov v planárnom vlnovode.

- **Rôzne elektrooptické alebo akustickooptické materiály**
  - **Materiály s indexom lomu okolo 2**
(LiNbO_3 , LiTaO_3 , NbO_5 , ZnS a ZnO)
  - **Materiály s indexom lomu väčším ako 3**
(GaAs , InP a zlúčeniny Ga a In s prvkami ako Al, As a Sb)
- **Planárne vlnododové štruktúry sú vyrábané rôznymi technológiami**
  - **Naprašovaním vrstiev**
  - **Difúziou Ti do LiNbO_3**
  - **Iónovou implantáciou do GaAs**
- **Vlnodod dvojrozmerný**
- **Vlnodod trojrozmerný**
- **Pásikové a kanálikové vlnodody**
  - **Dĺžka - niekoľko centimetrov**
(typická dĺžka 0,5 až 10 mm)
  - **Tlmenie - od 0,5 do 5 dBcm^{-1}**

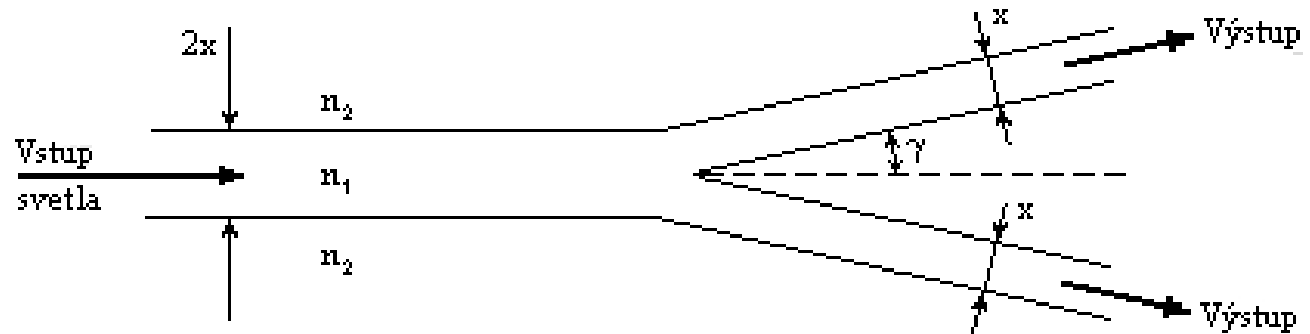
Obr. 2.5 Rozloženie intenzity elektrického poľa základných vidov v pásikovom vlnovode.

2.2 PŘÍKLADY OPTICKÝCH INTEGROVANÝCH OBVODOV

Odbočnice v tvare Y

- **Pasívna odbočnica tvaru Y**
  - Na podložke z **LiNbO₃**
  - $\gamma \leq 0,5^\circ$
  - **30 μm** - 3000 vlnových dĺžok
  - Má veľkú dĺžku $\sim 3 \text{ mm}$
  - **3 dB** odbočnica

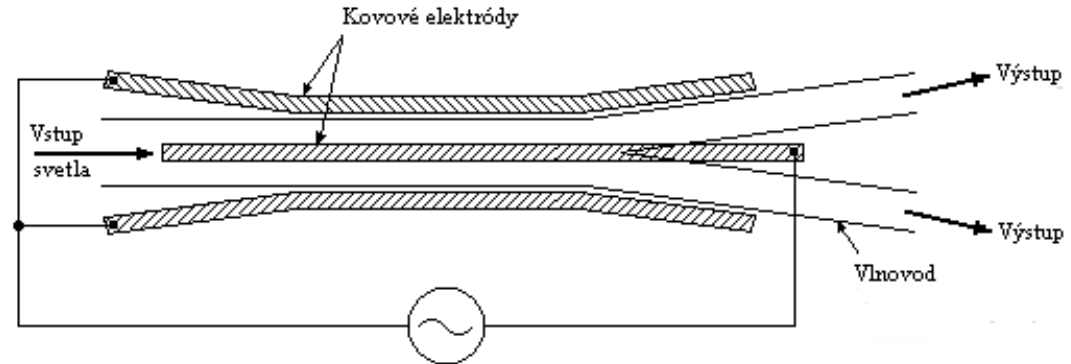

Obr. 2.6 Pasívna odbočnica tvaru Y.

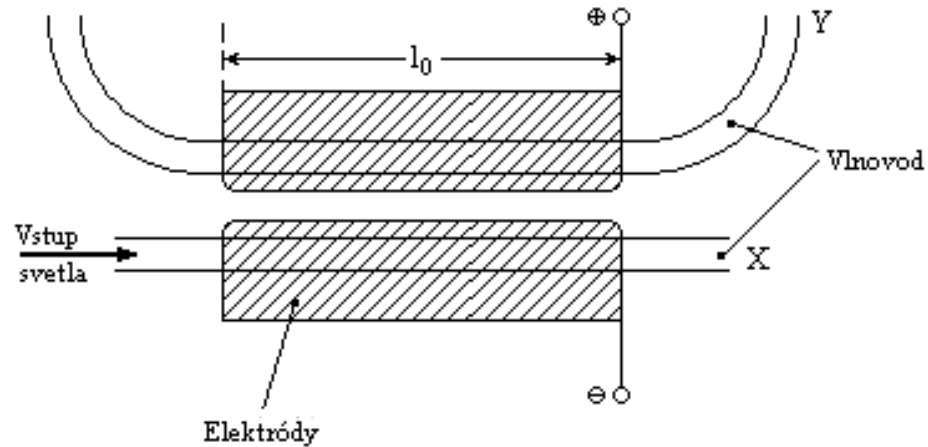
• Aktívna odbočnica

$$\delta n = \pm n_1^3 r E$$

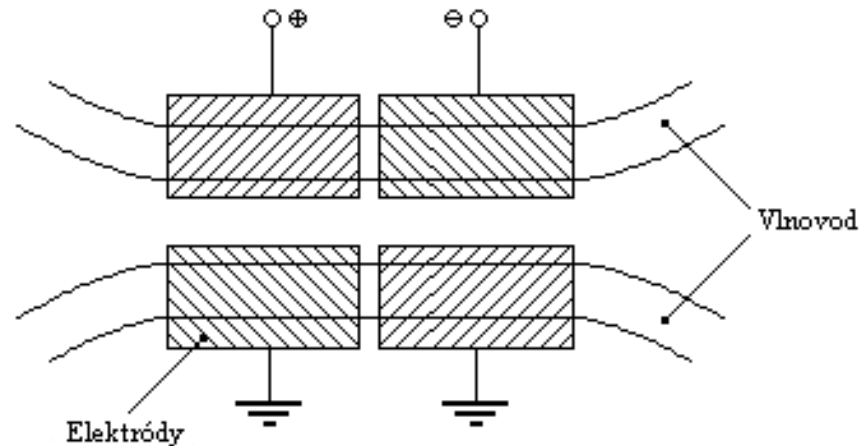
- n_1 - pôvodná hodnota indexu lomu
- R - elektrooptický koeficient
- **LiNbO** – veľká hodnota elektrooptického koeficientu
 $30,8 \cdot 10^{-12} \text{ mV}^{-1}$
- Hodnota riadiaceho napätia $\sim 30 \text{ V}$

Obr. 2.7 Elektrooptická odbočnica tvaru Y.

Obr. 2.8 Elektroopticky ovládaná smerová odbočnica.

Obr. 2.9 Elektrooptický prepínač COBRA s rozdelenými elektródami.

Rovnice pre **väzbu vidov**

$$\frac{dA}{dz} = -j\beta A + jCB \quad (2.2.2)$$

$$\frac{dB}{dz} = -j\beta B + jCA \quad (2.2.3)$$

- **Prispôsobená väzba**
- **Neprispôsobená väzba**

Optické prepínače – COBRA

(**C**ommutateur **O**ptique **B**inaire **R**apide)

- Integrovaný **optický filter**
- Úzkopásmový **rezonančný filter**

Zmena fázy prenášaného optického signálu

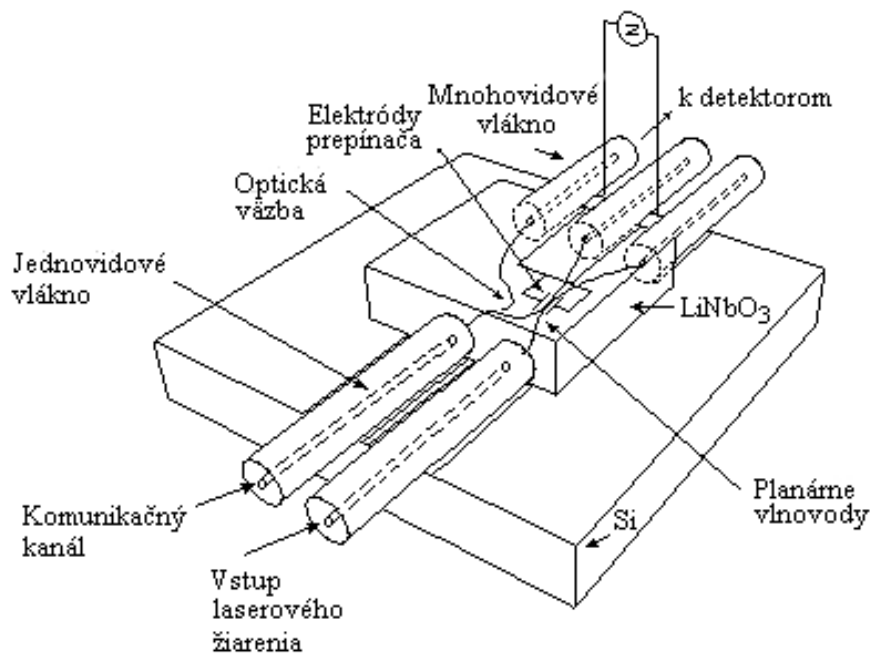
$$\delta\Psi = \frac{2\pi}{\lambda} \delta nL \quad (2.2.4)$$

ak použijeme

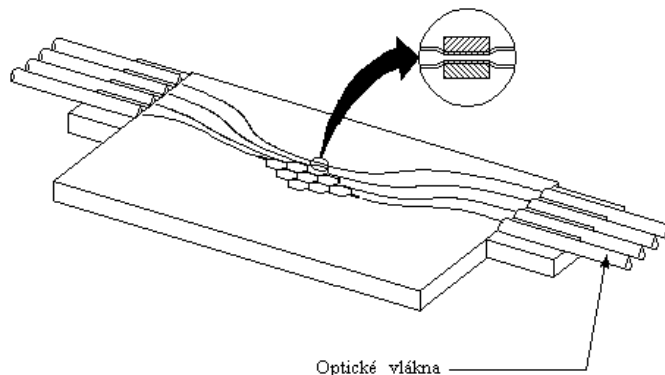
$$E = \frac{VL}{d} \quad (2.2.6)$$

kde V je na elektródy priložené napätie a d je vzdialenosť elektród, potom

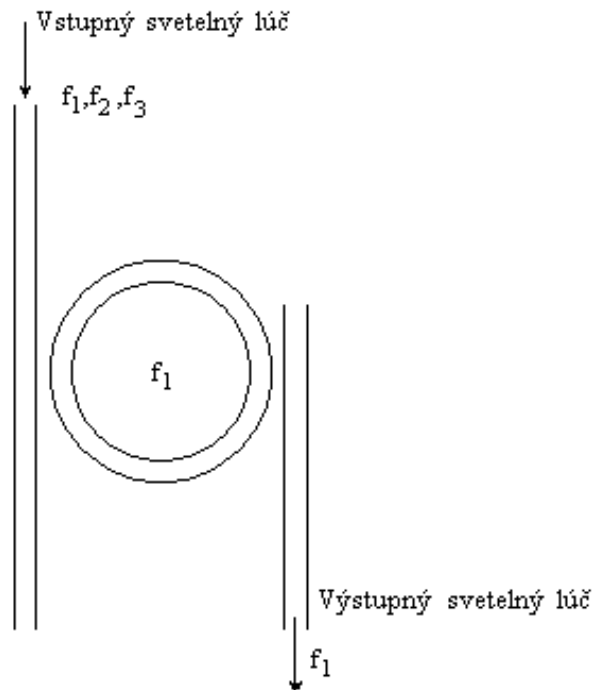
$$d\Psi = \frac{\pi}{\lambda} n_1^3 r \frac{VL}{d} \quad (2.2.7)$$

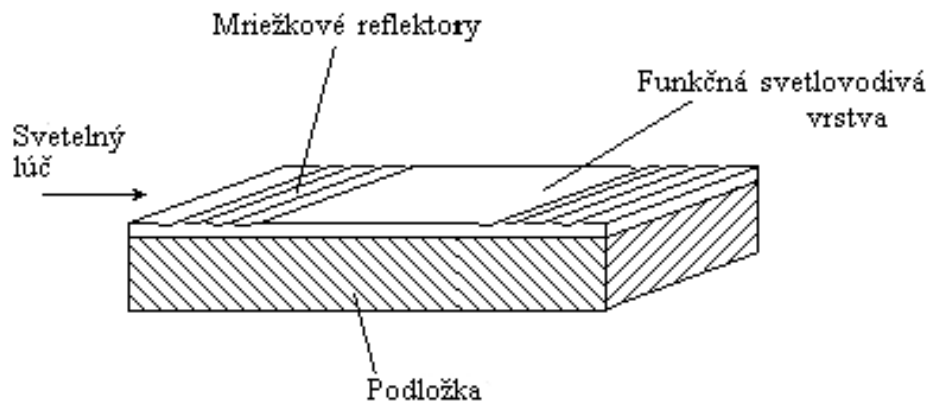
Obr. 2.10 Integrovaný optoelektronický prepínač.

Obr. 2.11 Distribučný obvod (prepínacia matica) optického vláknového komunikačného systému.

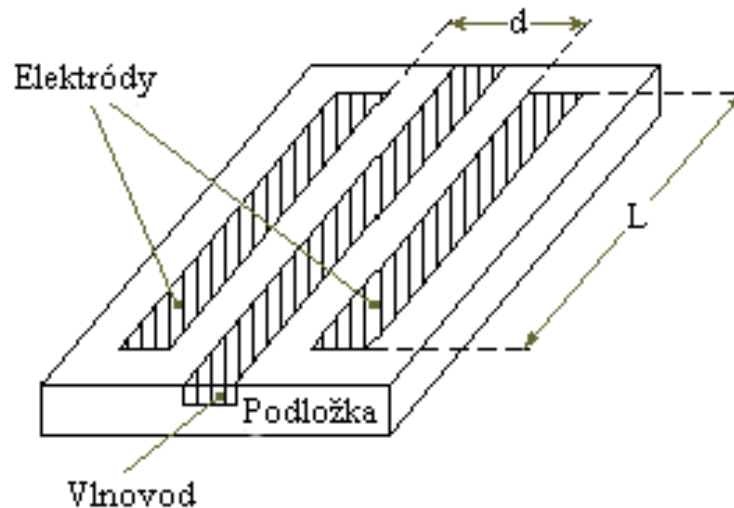
Obr. 2.12 Optický filter s kruhovým rezonátorom.

Obr. 2.13 Optický filter s mriežkovými reflektormi.

- **Jednoduchý fázový modulátor**

- Modulátory vytvorené difúziou **Nb** do **LiTaO₃**
- Pre pomer $L/d = 1000$ (t.j. 2 cm/20 μm) možno dosiahnuť fázový posun π pri napätí 1 V

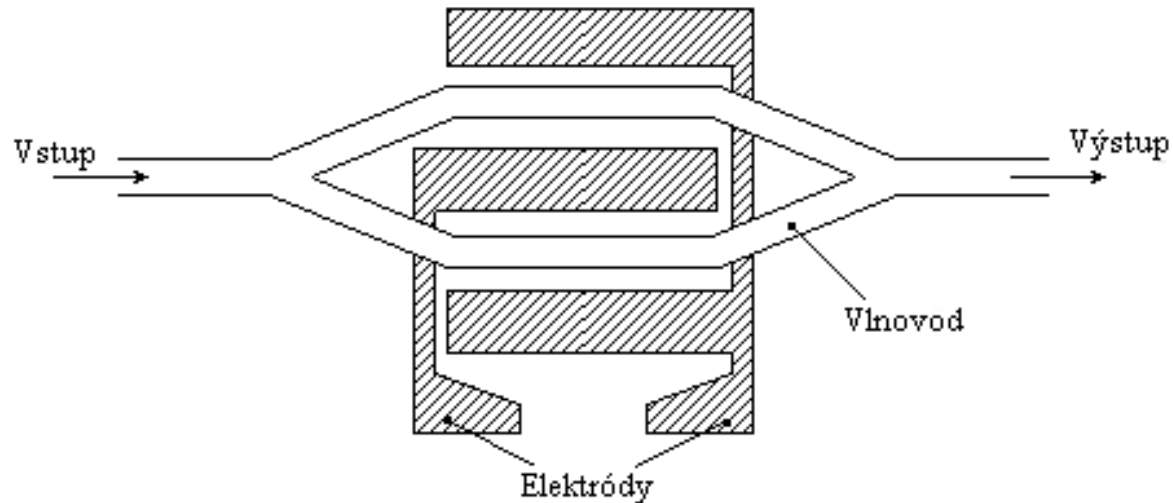

Obr. 2.14 Jednoduchý optický fázový modulátor s využitím párikového vlnovodu.

Interferometere s rozvetvením v tvare Y

- **Machov – Zehnderov interferometer**

- **Môžu pracovať pri frekvencii až 1,1 GHz**
- **Pri modulačnom napätí 3,8 V**
- **Dĺžka modulátora 6 mm**

Obr. 2.15 Interferometrický fázový modulátor s využitím integrovaného Machovho-Zehnderovho interferometra.

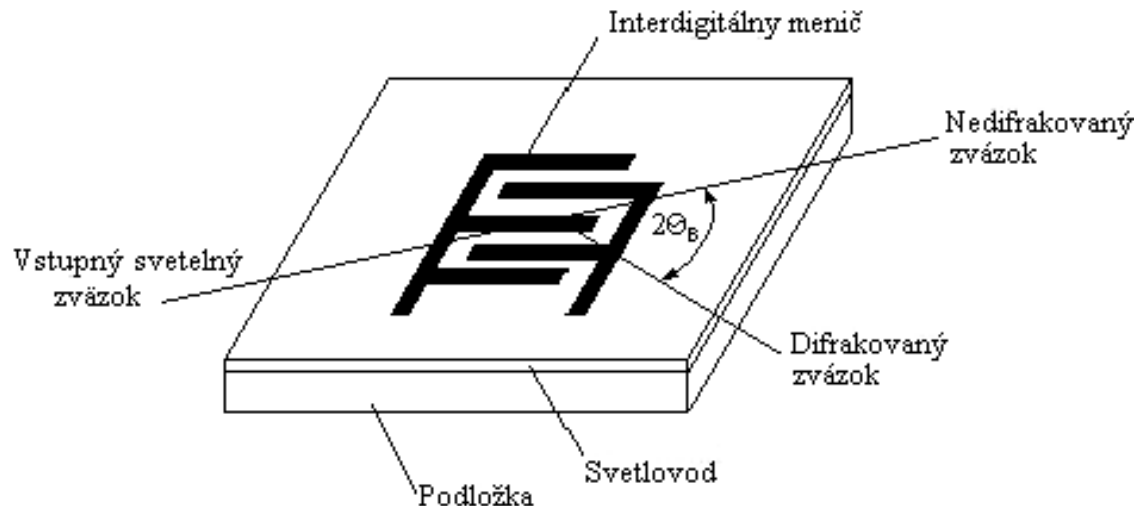
Modulátory s využitím akustickooptického javu

- Braggov a Ramanov - Nathov režim
  - Integrovaný akustickooptický braggov deflekčný modulátor
- Priezoelektrická podložka (LiNbO_3)

Podmienka pre Braggovu difrakciu

$$\sin \Psi_B = \frac{\lambda_1}{2\Lambda}$$

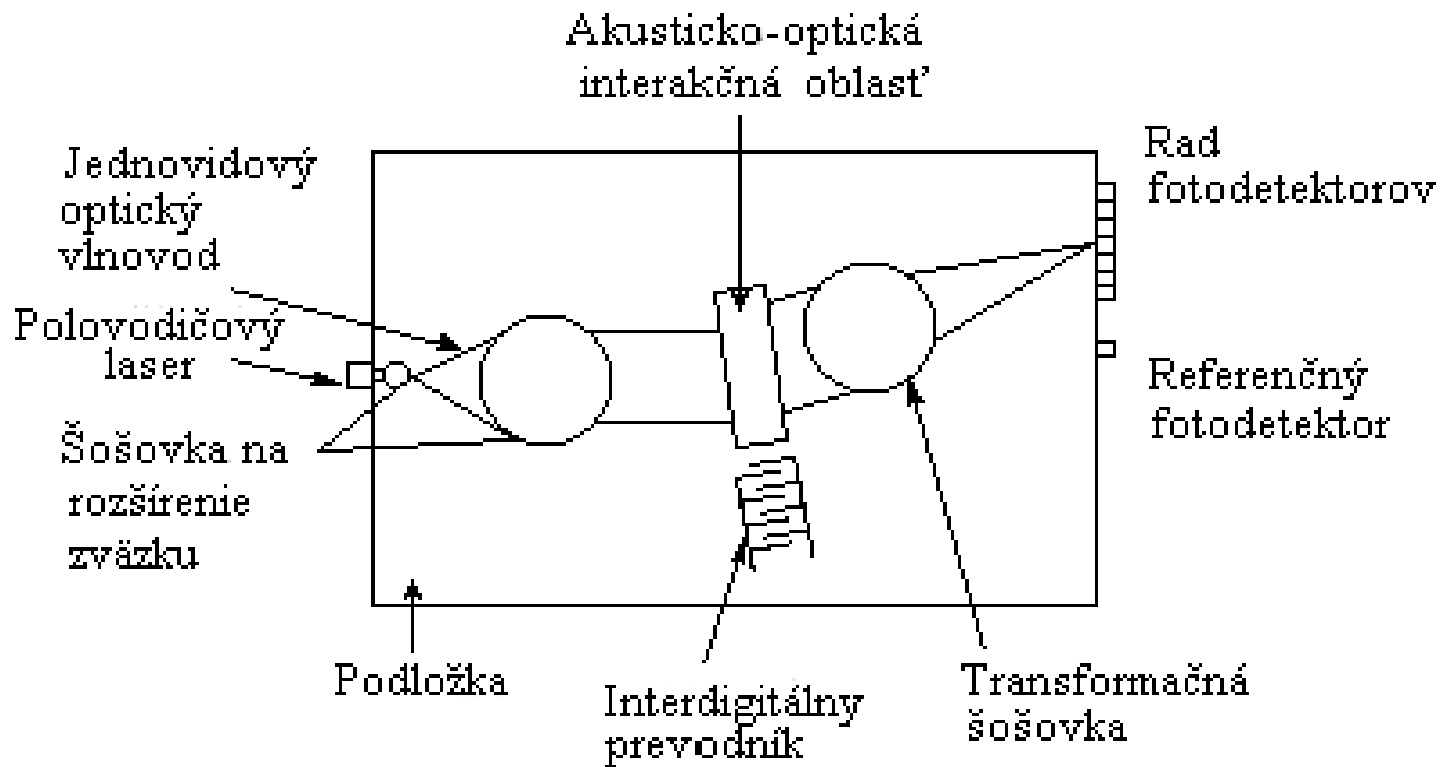
Ψ_B je uhol medzi svetelným lúčom a smerom šírenia akustickej vlny, λ_1 je vlnová dĺžka svetla a Λ je akustická vlnová dĺžka

Obr. 2.16 Integrovaný akustickooptický modulátor.

Spektrálny analyzátor

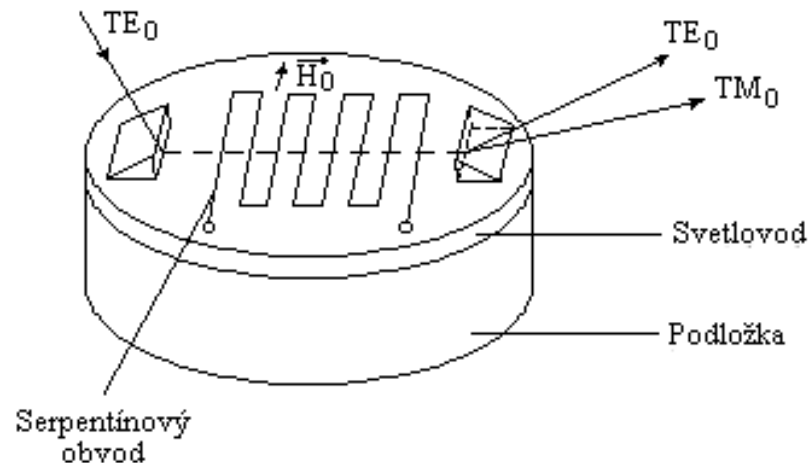
- ❑ Modulátory s využitím akustickooptického javu
- ❑ Integrovaný spektrálny analyzátor

Obr. 2.24 Integrovaný optický spektrálny analyzátor.

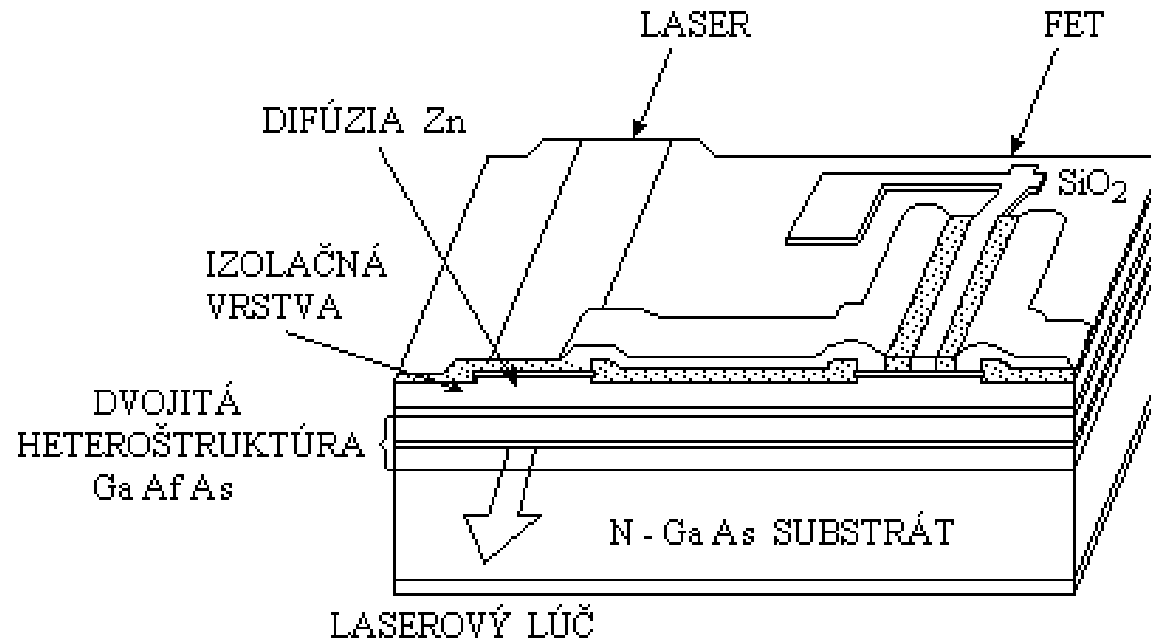
❑ Magnetooptický modulátor

- ($\text{Y}_3\text{Ga}_{0,75}\text{Sc}_{0,5}\text{Fe}_{3,71}\text{O}_{12}$ na podložke z $\text{Gd}_3\text{Ga}_5\text{O}_2$)
- **Faradayov jav**
  - **Otočenie roviny polarizácie vidu TE_0**
  - **Vyvolanie vzniku vidu TM_0**
  - **Rôzne konštanty šírenia**

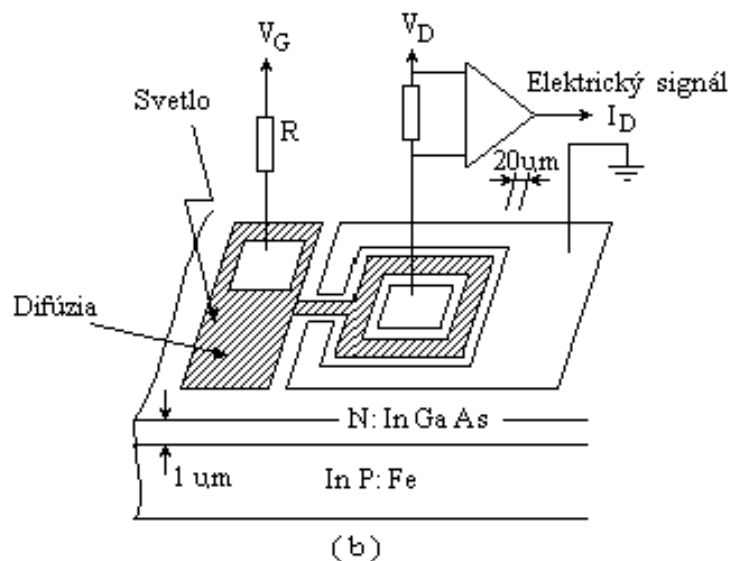
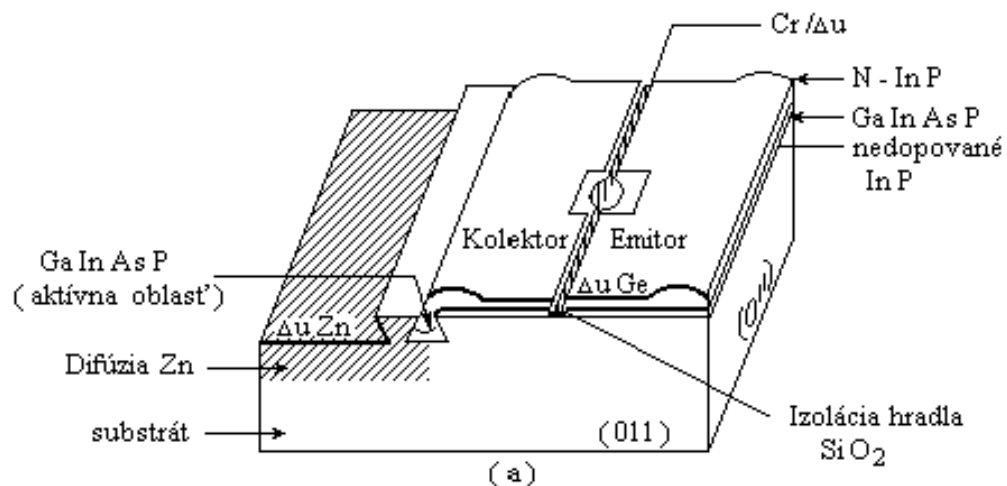

Obr. 2.17 Princíp zapojenia magneticko-optického modulátora.

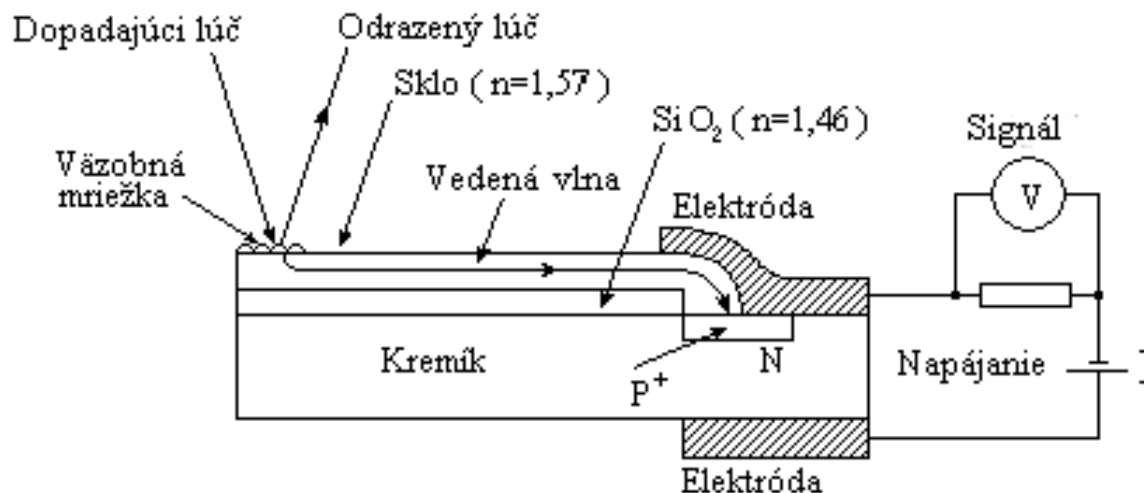
- **Integrácia na jedinom čipe GaAs - modulátor, fotodetektor alebo zosilňovač**

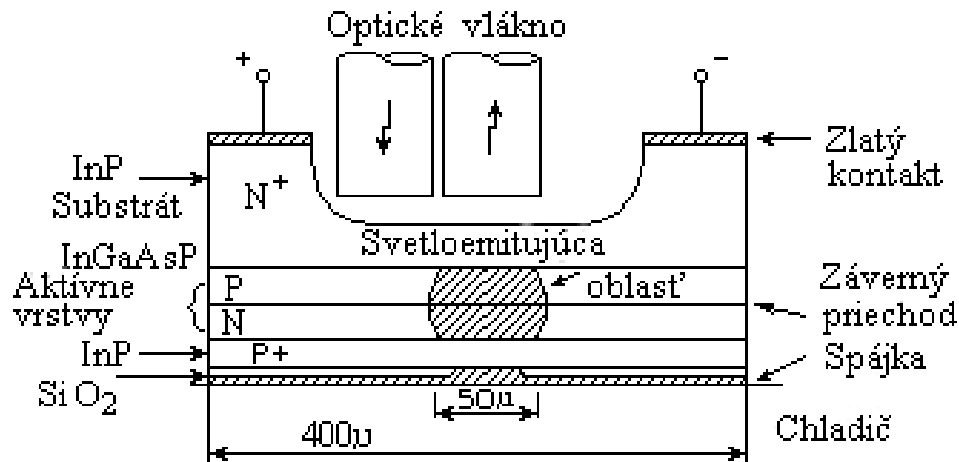
Obr. 2.18 Integrovaný AlGaAs laser a FET.

Obr. 2.19 Integrovaný optický vysielateľ (a) a prijímač (b).

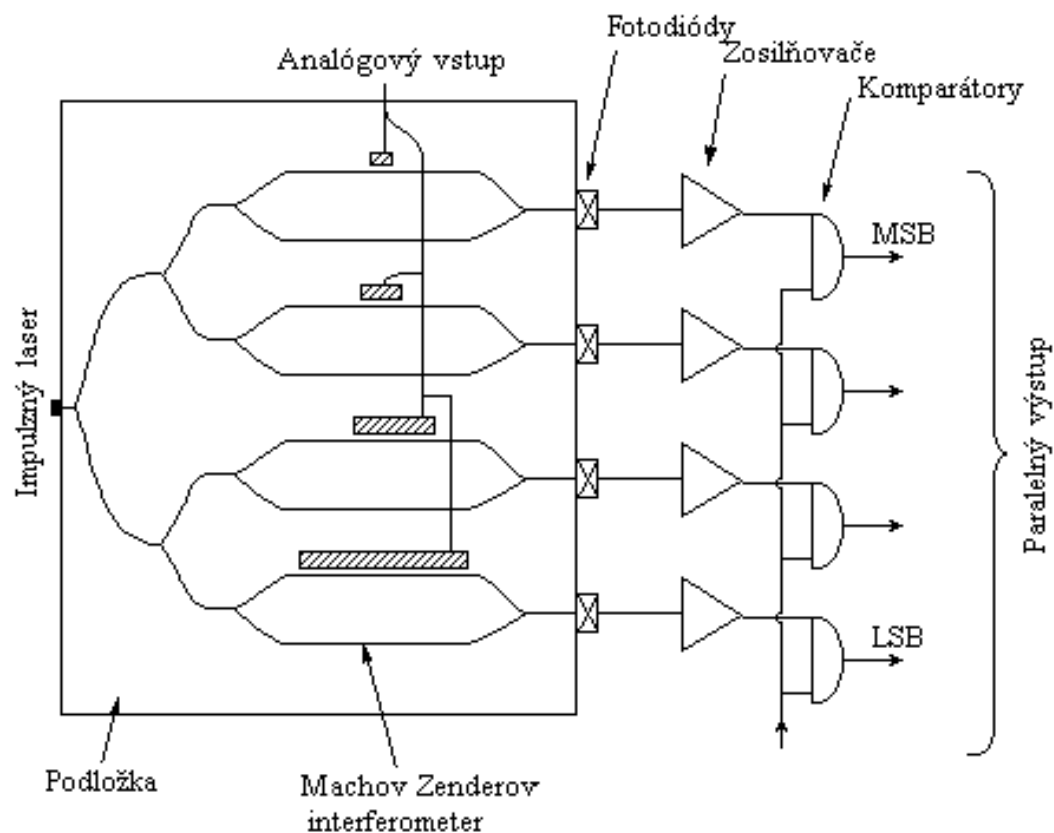

Obr. 2.20 Integrovaný fotodetektor na kremíkovej podložke.

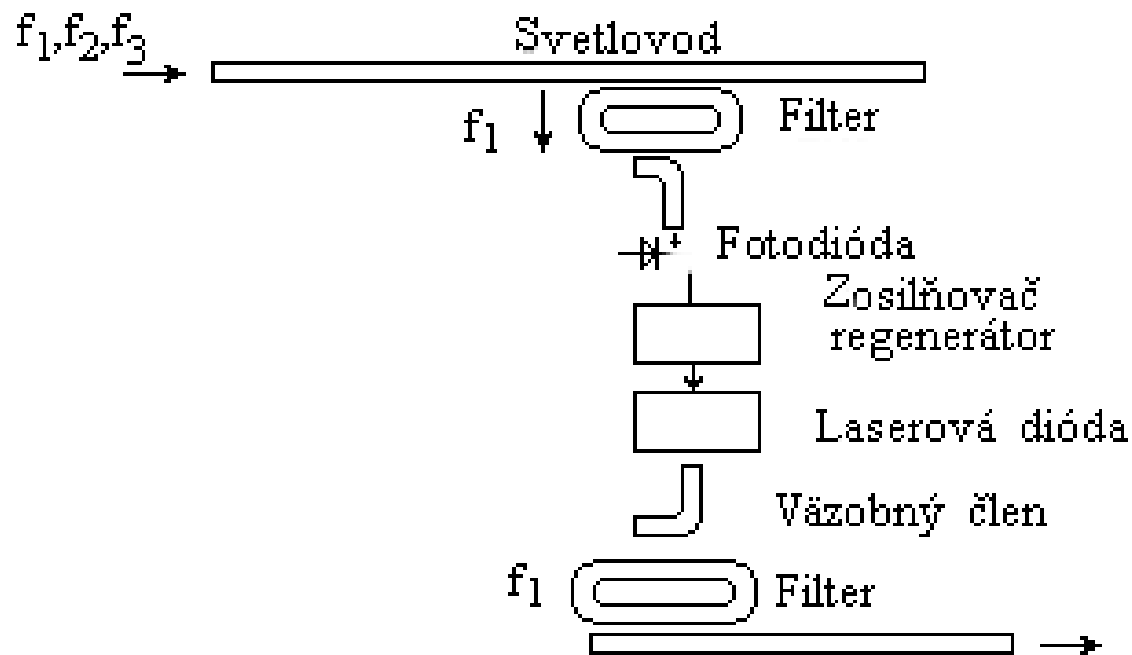

Obr. 2.21 Integrovaný zdroj a detektor svetla.

Integrovaný optický analogovo – číslicový prevodník

Obr. 2.25 Zapojenie veľmi rýchleho integrovaného optického A/D prevodníka.

Obr. 2.29 Integrovaný optický opakovač.